ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

РИМСКА ГРАНИЦА
НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН РУМЪНИЯ-БЪЛГАРИЯ

LIMES

THE LOWER DANUBE LIMES • BULGARIA-ROMANIA •

АСОЦИАЦИЯ НА ДУНАВСКИТЕ ОБЩИНИ „ДУНАВ“

РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ

Interreg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

CONSTANTA CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRY, SHIPPING AND AGRICULTURE

www.interregrobg.eu

ТАЗИ БРОШУРА СЕ ИЗДАВА ОТ:

АСОЦИАЦИЯ НА ДУНАВСКИТЕ ОБЩИНИ „ДУНАВ“

Адрес на управление:
п.к. 5930, гр. Белене, пл. „България“ №23, ет.7

Адрес за кореспонденция:
п.к. 7000, гр. Русе, ул. „Княжеска“ №15
тел: +359 889 458 081; факс: +359 82 520 535
adodunav@abv.bg; www.adodunav.org

КАМАРА ЗА ТЪРГОВИЯ, ИНДУСТРИЯ, НАВИГАЦИЯ И ЗЕМЕДЕЛИЕ - КОНСТАНЦА

Румъния, 900457 Констанца,
бул. „Александру Лапусняну“ №185 А
тел: +40241 618475; факс: +40241 619454
office@ccina.ro; www.ccina.ro

За повече информация посетете:
www.danubelimes-robg.eu

Можете да свалите нашето мобилно приложение напълно безплатно от *Google Play Store* или *App Store*:
danubelimes

ВЪВЕДЕНИЕ

В тази брошура са представени едни от най-забележителните обекти на римското наследство, обединени в маршрут „Римска граница на територията на трансграничния регион Румъния-България“. Той е разположен в крайните източни части на европейския континент.
Основният гръбнак на маршрута се извива по долното течение на река Дунав, която днес е естествена природна преграда между Румъния и България. Реката, наричана Данубиус (на латински „Danubius“), е северна граница и на Римската империя - могъщо естествено препятствие за защита и удобен търговски път за снабдяване на легионите.

През XXI в. не са останали много непокътнати от човека места. Римски обекти са пръснати по долното течение на р. Дунав, като разкриват великолепието на монументални комплекси и красиви постройки, унищожени от нашествието на северните племена.
Малко са античните селища, върху които не са възникнали съвременни градове: Улпия Ескус (с. Гиген); Нове (Свищов); Никополис ад Иструм (с. Никюп); Рациария (с. Арчар); Тропеум Траяни (Адамклиси) и др. Те дават реална представа за устройството и мащаба на един римски град, въпреки че все още продължава тяхното проучване. Внушителни са останките от римски крепости: частично запазени зидове на Бонония (Видин); Кастра Мартис (Кула); Сучидава (Корабия); Капидава (Румъния) и др. Единствено в Румъния - Дробета-Турну Северин и в Корабия мога да се видят руини от величествените мостове на императорите Траян и Константин Велики – свидетелство за мощта на една от най-древните цивилизации в Европа. Богатството на северните провинции струи от множество артефакти, съхранени в историческите музеи. Забележителни като ювелирна изработка капители са съхранени в Рациария, Улпия Ескус, Никополис ад Иструм и Дуросторум. Прекрасни каменни касетирани тавани има запазени от Улпия Ескус и Никополис ад Иструм. Надписи върху мрамор и камък разказват хилядолетното величие на Римската империя и живота на местното население. Разкрити са статуи на божествата от гръцкия и римския пантеон, често римски копия на древногръцки известни композиции („Почиващият Херакъл“ от Рациария – копие на Лизип, „Почиващият сатир“ от Ад Путеа, „Ерос“ от Никополис ад Иструм – копие на Праксител, статуя на „Фортуна“ от Улпия Ескус и др.). Принос за културното наследство имат и надгробните каменни плочи и посветителните плочи.
Прекрасен пример за развитието на живописта, използвана основно в богатите римски градски и извънградски вили, в обществените и културни сгради и гробниците, е римската гробница в Силистра.
Неповторими подови мозайки от античните градове Рациария, Улпия Ескус, Томис и превъзходни артефакти пазят жив спомена от процъфтяващата велика империя.
Представени са и забележителни архитектурни постижения на античната цивилизация.

МАРШРУТ „РИМСКА ГРАНИЦА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН РУМЪНИЯ-БЪЛГАРИЯ“

Той е симбиоза между културно-исторически и туристически маршрут. В него са включени обекти в Румъния и България - синхронно свързани и изконно принадлежащи към римското наследство. Автентичността и връзката между обектите е отражение на историческата памет, а не инцидентно проявление във времето.
Маршрутът е мост между културната идентичност, многообразието, диалога, толерантността и разбирателството в съвременния контекст на Обединена Европа и все по-глобализиращия се свят.
Разположен е в умерения климатичен пояс, с ясно обособени четири годишни сезона и сравнително по-мек климат спрямо този в Централна, Източна и Северна Европа. Това е предпоставка за развитието на трансграничния регион като целогодишна туристическа дестинация.
Регионът е обитаван от повече от 4,7 млн. жители. Основните езици са български и румънски.

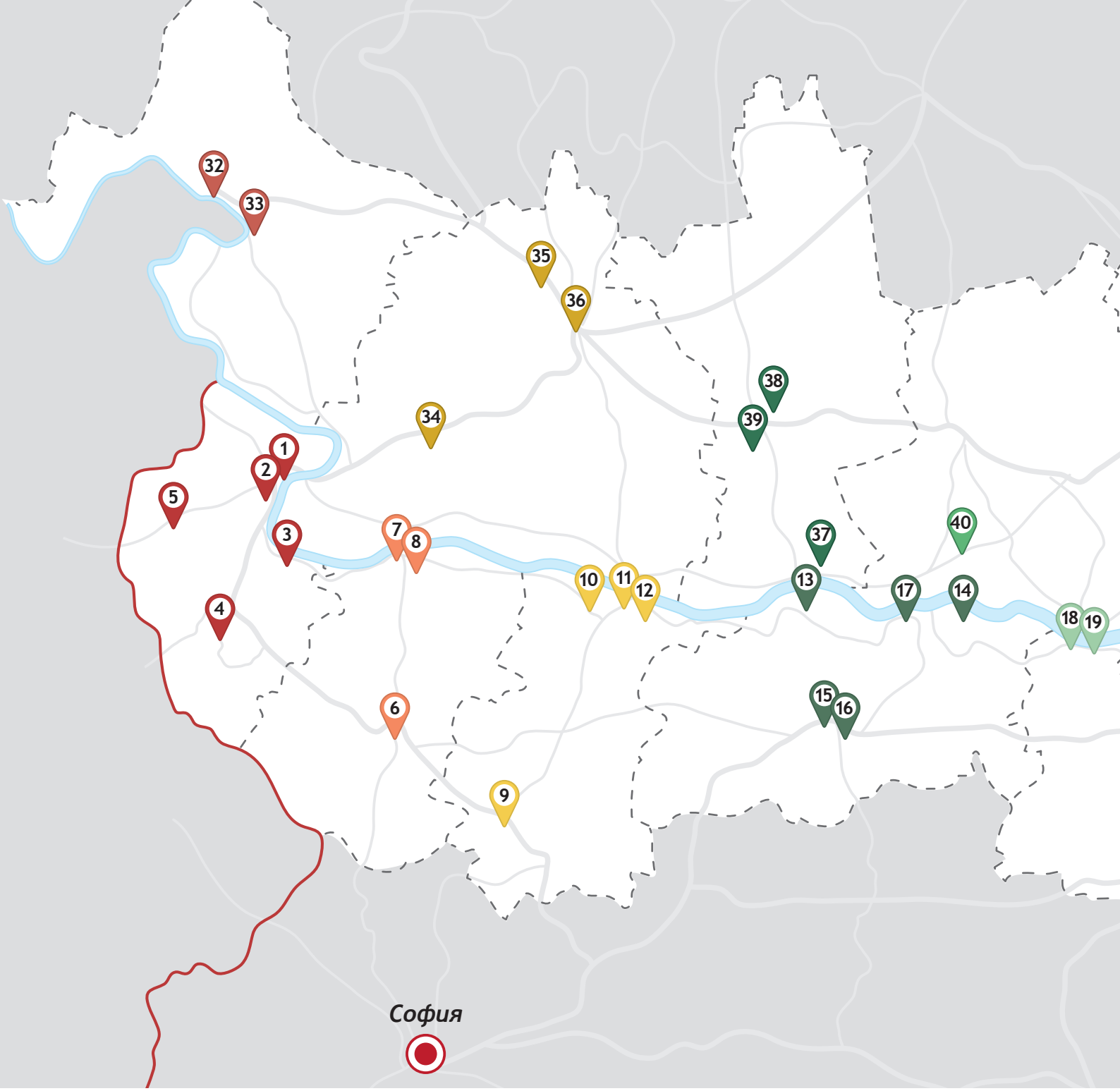

СЪДЪРЖАНИЕ:

ОБЛАСТ ВИДИН

1. Антична крепост „Бонония“ и Средновековна и Османска крепост „Бдин“, гр. Видин
2. Регионален исторически музей - Видин
3. Античен град „Рациария“, с. Арчар
4. Римска крепост „Калето“, гр. Белоградчик
5. Античен кастел „Кастра Мартис“, гр. Кула

ОБЛАСТ МОНТАНА

6. Регионален исторически музей - Монтана
7. Античен град „Алмус“, гр. Лом
8. Исторически музей - Лом

ОБЛАСТ ВРАЦА

9. Регионален исторически музей - Враца
10. Антична крепост „Августа“, с. Хърлец
11. Крепост „Камъка“, гр. Оряхово
12. Исторически музей - Оряхово

ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

13. Римски град „Улпия Ескус“, с. Гиген
14. Пътна станция и античен кастел „Димум“, гр. Белене
15. Антична крепост „Сторгозия“, гр. Плевен
16. Регионален исторически музей - Плевен
17. Крепост „Никопол“, гр. Никопол

ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

18. Античен град „Нове“, гр. Свищов
19. Исторически музей - Свищов
20. Римски град „Никополис ад Иструм“ с. Никюп
21. Регионален исторически музей - Велико Търново

ОБЛАСТ РУСЕ

22. Антична крепост „Сексагинта Приста“, гр. Русе
23. Регионален исторически музей - Русе
24. Антично и средновековно селище „Ятрус“, с. Кривина
25. Крепост „Червен“, с. Червен

ОБЛАСТ СИЛИСТРА

26. Античен град „Трансмариска“, гр. Тутракан
27. Исторически музей - Тутракан

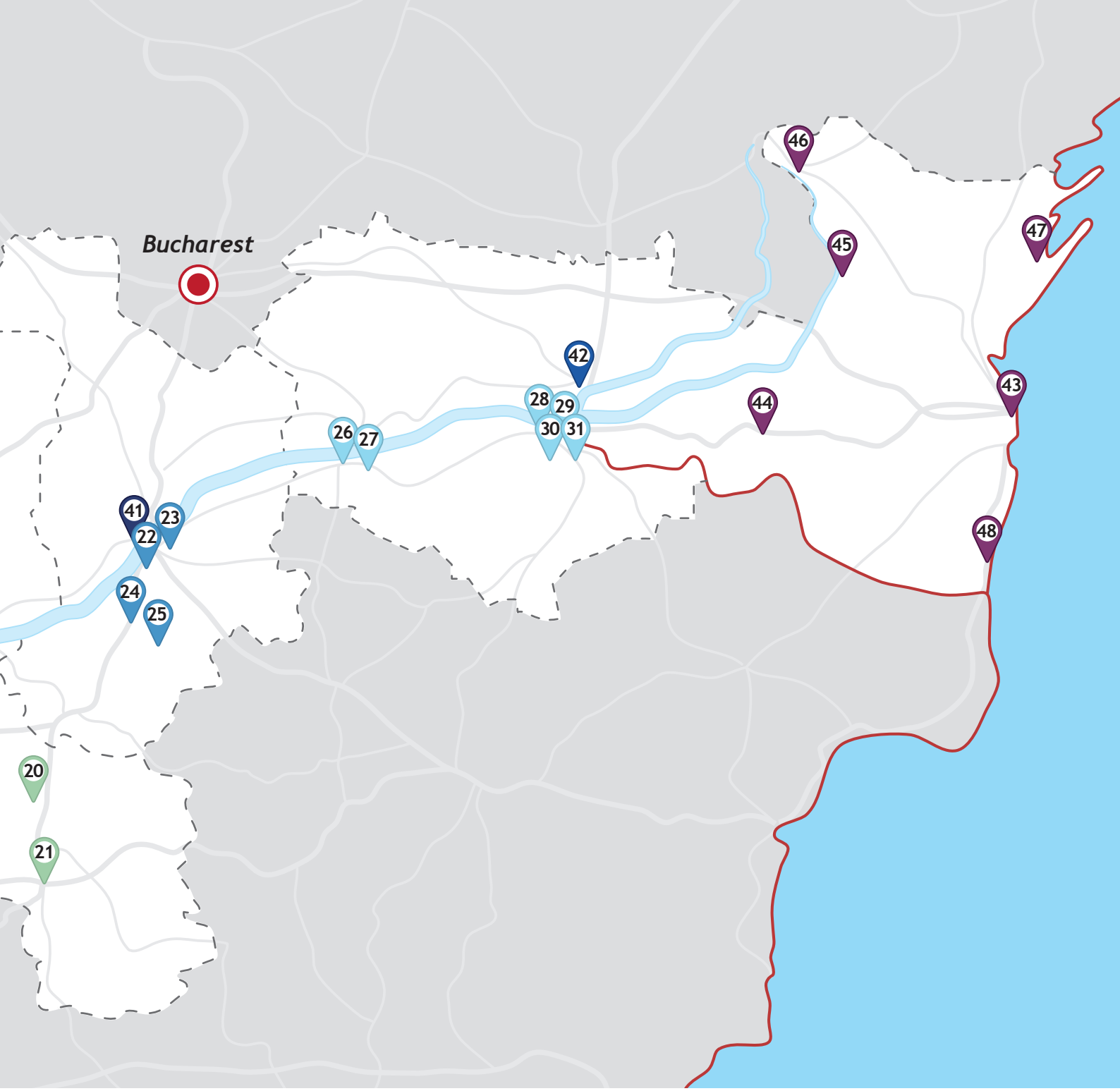

28. Античен град „Дуросторум“, гр. Силистра
29. Регионален исторически музей - Силистра
30. Римска гробница, гр. Силистра
31. Римска вила, гр. Силистра

ОКРЪГ МЕХЕДИНЦИ
32. Регионален музей „Железни врата“, римски лагер „Дробета“ и Руини от траяновия мост, гр. Дробета-Турну Северин
33. Римски лагер „Хинова“, гр. Хинова

ОКРЪГ ДОЛЖ
34. Римски каменен лагер „Чьорою Ноу“, с. Чьорою Ноу
35. Римски каменен лагер „Ръкари де Жос“, гр. Ръкари де Жос
36. Музей Олтения, секция археология, гр. Крайова

ОКРЪГ ОЛТ
37. Римска крепост „Сучидава“ и римски мост при Корабия, гр. Корабия
38. Античен град „Ромула“, с. Решка
39. Музей Романаци, гр. Каракал

ОКРЪГ ТЕЛЕОРМАН
40. Окръжен музей Телеорман, гр. Александрия

ОКРЪГ ГЮРГЕВО
41. Окръжен музей „Теохари Антонеску“, гр. Гюргево

ОКРЪГ КЪЛЪРАШ
42. Музей „Долен Дунав“, секция „Съкровища и археология“, гр. Кълъраш

ОКРЪГ КОНСТАНЦА
43. Национален исторически и археологически музей Констанца, Античен град „Томис“ и римска мозаечна сграда, гр. Констанца
44. Триумфален паметник „Тропеум Траяни“ и Археологически музей „Адамклиси“, гр. Адамклиси
45. Римска крепост „Капидава“, гр. Капидава
46. Музей и римска крепост „Карсиум“, гр. Хършова
47. Музеен комплекс „Хистрия“, гр. Истрия
48. Археологически музей „Калатис“, гр. Мангалия

АНТИЧНА КРЕПОСТ „БОНОНИЯ“ И СРЕДНОВЕКОВНА И ОСМАНСКА КРЕПОСТ „БДИН“, ГР. ВИДИН

Бонония е възникнала в края на I в. и началото на II в. като кастел и пътна станция на римската провинция Мизия. Разположена е на високия десен бряг на р. Дунав. Най-вероятно на това място е била настанена помощна военна част, изграждаща крайдунавския път. През II-III в. градът бележи разцвет, а пристанището е обслужвало дунавския и търговски флот.

Към края на III в. и началото на IV в. градът е имал солидна фортификационна система, което го причислява към големите градски центрове на империята. Градът представлява правоъгълник, издължен в посока север-юг, с площ около 20 ха. Дължината на северната стена е около 365 м, а на западната – около 600 м.

Разкрити са 9 кръгли кули с диаметър 19 м и дебелина на стените 3.7 м. Античната Бонония е превзета и опустошена от аварите през VI в.

Върху съществуващите основи на най-голямата римска крепост по Долен Дунав е изградена средновековна българска крепост. Първите строителни дейности датират от края на Първото българско царство (681–1018 г.). Видинската крепост е най-важното укрепление в Северозападна България по време на Второто българско царство (1185–1396 г.). Българският цар Иван Срацимир (1356-1396 г.) извършва най-голямото разширение, построени са значителен брой вътрешни стени и кули. Крепостта играе важна роля през османското владичество (XIV-XIX в.). Неслучайно е наричана от турците „Девствената крепост“, поради това, че никога не е била завземана със сила. В края на XVIII в. не се използва за отбранителни цели, а служи предимно за оръжеен склад и за затвор.

Днес, това е единствената изцяло запазена крепост в България, по-известна като замъка „Баба Вида“.

Вътрешният двор е над 5 дка. Състои се от две основни стени, разположени в 2 концентрични четириъгълника и 4 кули. Външните стени са опасани от ров с вода, над който е имало повдигащ се мост (сега е каменен) към входа на крепостта. Във вътрешността е запазена автентичната обстановка. Крепостта е сред стоте национални туристически обекта на България.

СРЕДНОВЕКОВЕН ФЕСТИВАЛ „БЪДИНЪ“

Фестивалът е създаден през 2012 г. Той се превърна в място за среща на културата на народите от Античността и Средновековието, от Изтока и Запада, Севера и Юга. Всяка година изданията на фестивала са с различна тематика, свързана с пресъздаването на антична и средновековна атмосфера в крепостта „Баба Вида“: възстановки на бойни изкуства, средновековна музика, въоръжения и облекло, дегустация на средновековна кухня, религиозна утвар и др.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ВИДИН

В сградата на музей „Конака“ е подредена експозиция „Археология“.
Раздел „Античност“ е представен с богати и разнообразни колекции на предмети от големите римски градове Рациария (с. Арчар), Бонония (гр. Видин) и римския кастел Кастра Мартис (гр. Кула). Съхраняват се значителен брой произведения на каменната пластика – богато украсени римски саркофази, надгробни и оброчни плочи, статуи, сред които се откроява прочутата мраморна статуя „Почиващия Херакъл“ (II в., с. Арчар).
Изобилието от антични колекции на керамични съдове, глинени лампи, ювелирни произведения и предмети от бита се допълва и от богата колекция от римски републикански и императорски монети.
Част от археологическо богатство на римската епоха е оригиналната подова мозайка, намерена в крайградска вила до Рациария (III в.).

АНТИЧЕН ГРАД „РАЦИАРИЯ“, С. АРЧАР, ОБЩИНА ДИМОВО

Античният град Рациария е най-значимият римски център в Северозападна България.
Градът е възникнал през втората половина на I в., във връзка с укрепването на Долнодунавския лимес и организирането на Дунавската флотилия. След завършването на Дакийските войни от началото на II в. император Траян издига Рациария в ранг на колония. Този статут дава право на автономия на града, а жителите му стават пълноправни римски граждани. През II-III в. градът, организиран по италийски образец, изживява своя разцвет. Превръща се в голям занаятчийски и търговски център. Съществуват ателиета за архитектурна украса, скулптура, надгробна пластика и за златарски произведения на ювелирното изкуство. През III в. Рациария става столица на провинция Крайбрежна Дакия, със значително присъствие на основни войскови части.
В града се намира една от държавните оръжейни работилници. Археологическите паметници свидетелстват за съществуването на внушителен център на изкуството.
„Някогашната римска величествена и прочута Рациария“, както я нарича австрийският изследовател Феликс Каниц, съществува до 586 г., когато е превзета и разрушена от аварите.
Рациария е един от най-красивите, но все още много фрагментарно проучен римски град от Долнодунавския лимес.

АНТИЧЕН КАСТЕЛ „КАСТРА МАРТИС“, ГР. КУЛА

Античният кастел „Кастра Мартис“ е построен на стръмен южен склон над дефилето на река Войнишка в края на III в. – началото на IV в. като част от Дунавския лимес. Той заема ключова позиция при охраната на важния римски път от Бонония за Сингидунум (Белград).

Кастра Мартис играе важна роля в отбраната на границата през IV-VI в. Разрушавана е при готските нашествия в края на IV в. и при хунските набези през първата половина на V в. Крепостта се състои от две части: малко квадратно укрепление (квадрибургий) с размери 40х40 м, с мощни кръгли кули с диаметър 12.5 м в ъглите и кастел с форма на неправилен четириъгълник. Разположен е върху 1.55 ха. Достъпът до кастела е само от юг, където е разположена порта.

Вероятно в края на IV в. охраната на портата е била подсилена с изграждането на още една по-тясна стена. Северозападно са открити основи на римска баня.

Квадрибургият е добре запазен и цялостно разкрит. Крепостните му стени, изградени от каменни и триредови тухлени пояси, имат дебелина 2.2 м и височина 2 м над подовете, а югоизточната кула се издига на 16.3 м.

РИМСКА КРЕПОСТ „КАЛЕТО“, ГР. БЕЛОГРАДЧИК

Римският кастел край Белоградчик е изграден вероятно през I-III в. със задачата да охранява пътя от град Рациария към вътрешността на империята. Изграден е на най-високата тераса и е застъпен от средновековен градеж. В непосредствена близост е разположено кале, използвано като наблюдателен пункт и за сигнализация.

При строежа е използвана непристъпността на естествените скални масиви с височина над 70 м, а две стени са издигнати само от северозапад и югоизток с дебелина в основите до 4 м. Крепостта разполага с две щерни за вода, издълбани в скалите, дълбоки до 5 м. През XIV в. цар Иван Срацимир разширява старото укрепление, като изгражда крепостни гарнизони пред съществуващите преградни скални масиви.

По време на неговото управление крепостта става едно от основните укрепления в региона, като отстъпва само на Видинската крепост - замък на цар Срацимир.

При завладяването на България от Османската империя Белоградчишката крепост е превзета през 1396 г.

Извършва се почти пълно преустройство, както и допълнителни разширения в характерния стил за османското крепостно строителство. Типично европейски елементи са добавени от френските и италианските инженери, участващи в разширението й.

Белоградчишката крепост е една от най-запазените в България. Обявена е за паметник на културата от национално значение и е част от Стоте национални туристически обекта.

Тя е сред най-добрите примери за културен пейзаж, за интегриране на културното и природно наследство в уникална комбинация.

Заобиколена е от природния феномен Белоградчишки скали, изваяни от природата в продължение на повече от 200 млн. години. Червеникавият им оттенък се дължи на съдържанието на железен окис. Природните творби са разнообразни по форма и големина и се издигат на повече от 100 м височина. Скалният комплекс е с дължина около 30 км и ширина 6-7 км.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - МОНТАНА

Археологическата експозиция „Лапидариум“ на епиграфски паметници от римската епоха е разположена в района на античния град Монтана, на площ от 700 кв.м в парковата среда на Попската градина.
Обемно-пространствената композиция включва 56 бр. паметници, открити в Монтана. Надписите върху мрамора са единствените за сега писмени извори за този провинциален римски град като ново културно явление в българските земи. Те съдържат изключително ценен материал за историята и културата на Монтана през II-III в. след Хр., за почитаните в древното светилище култове на Диана – „богинята покровителка на Монтана“, на Аполон, Ескулап, Хигия, Латона, Силван и др. божества, за посветителите и споменатите военни части, за прославата на властващи императори, за управители на провинция Долна Мизия и др. висши военни и цивилни лица.

АНТИЧЕН ГРАД „АЛМУС“, ГР. ЛОМ

Градът възниква в края на I – началото на II в. В Алмус са лагерували поделения на I Италийски и XI Клавдиев легион, както и други военни части. Вероятно през втората половина на II в. е разположена една от митническите станции на империята. В края III в. - началото на IV в. е извършено укрепване на кастела.
Предполага се, че е функционирало и речно пристанище, обслужващо както военния флот, така и търговски плавателни съдове. В средата на V в. Алмус е превзет от хуните. Кастелът е с форма на неправилен петоъгълник с площ от 4.1 ха. Източната стена е с дължина 200 м и ширина 2 м, южната е с дължина 230 м и ширина 2.2 м, като се свързва под прав ъгъл с източната.
Западната стена е с дължина 180 м, докато северната (подкопана от реката и срутена на места) е с дължина 250 м, с кръгли кули в ъглите.
Проучени са 90 м от западната крепостна стена и е разкрита част от западната крепостна порта.
При Алмус са открити останки от керамичен и оловен акведукт. Множеството артефакти от Античността и Средновековието се съхраняват в Историческия музей в Лом.
Върху античния Алмус е разположен днешния град Лом.

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ЛОМ

Отдел „Археология“ представя артефакти от праисторията, античността и средновековието.
Най-представителните паметници от античността са открити в градовете-крепости – Рациария и Алмус. Много от тях са с изключителна художествена стойност. Към този период се числят и представените в музейния лапидариум епиграфски паметници, които съобщават ценни данни за античното минало на Лом.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ВРАЦА

Експозиция „Археология“ съдържа артефакти от римската и ранновизантийската епохи (I-VI в).
Забележителни експонати са бронзова римска диплома; култов глинен съд; колекция каменна пластика; бронзови медицински инструменти и костен амулет.
В експозицията са изложени: керамична посуда, селскостопански и занаятчийски инструментариум, оръжия, а снимковият материал акцентира върху по-важните археологически обекти.
В Лапидариума са експонирани четирицветната мозайка от с. Галатин (община Криводол, област Враца), архитектурни детайли, надгробни ари и епиграфски паметници от римската епоха, късната античност и българското Средновековие.

АНТИЧНА КРЕПОСТ „АВГУСТА“, С. ХЪРЛЕЦ, ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

Августа е изградена като укрепен военен лагер през средата на I в., като първото укрепване е дървено-землено. Кастелът е естествено защитен на юг от р. Огоста, на изток и север от блата. Достъпът се е осъществявал единствено от западната страна, където е издигната крепостна стена, подсилена с ров. През II-VI в. Августа се развива като римски и ранновизантийски градски център. Общата площ достига около 9 ха. Крепостта има форма на неправилен петоъгълник, издължен от север към юг. Крепостната стена е вкопана до 2.30 м, а дебелината й достига до 2.50 м. Стените й са изградени от грубо обработени камъни, споени с бял хоросан. Портите на крепостта са три - по една от запад, север и изток. Защитната система се състои от издаващи се навън кули. Некрополът се намира на запад от крепостта.
Разкрита е укрепителната система на ранноримския лагер и късноантичното селище. От каменно укрепление са проучени запазената западна стена с три правоъгълни кули и западната порта. Установено е и мястото на силно разрушената северна порта. От вътрешното пространство са разкрити постройки, разположени в приблизителния център на ранния лагер.
През III-IV в. градът е възстановяван периодично след нашествията на готите. Последното разрушение от аварите през VI в. бележи неговия край.

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ОРЯХОВО

Постоянната експозиция „Археология“ представя интересна колекция на предмети от античността. Уникални по своя характер са статуята „Добрия пастир“ и Каменен кръст от IV в. – прекрасни образци на раннохристиянското изкуство. Статуята „Добрия пастир“ участва в две международни изложби, организирани в Рим (Италия) и Брюксел (Белгия).

КРЕПОСТ „КАМЪКА“, ГР. ОРЯХОВО

Крепостта е разположена на висок хълм, до който се стига единствено от югоизток. От изток и запад дълбоки долове, а от север - стръмен бряг към р. Дунав, защитават крепостта.
Край нея минава важният римски път от Белград за Константинопол „Via Singiduno usque ad Constantinopolim per ripam Danubii“. Крепостта е изградена през IX в. и важен крайграничен пост - част от отбранителната система по северната граница на българската държава. Окончателно е разрушена през XVI в.
Запазени са останки в североизточната част от укрепителен зид с потерна и на юг – входът за крепостта.

РИМСКИ ГРАД „УЛПИЯ ЕСКУС“ С. ГИГЕН, ОБЩИНА ГУЛЯНЦИ

Античният град Колония Улпия Ескус възниква през периода 106–109 г. върху останките от лагера на IV Скитски и V Македонски легиони от началото на I в. Тогава се строят много пътища, които обслужват армията, администрацията и търговията в империята и извън нея. Военният лагер получава статута на колония след славната победа на император Марк Улпий Траян (98–117 г.) над даките.

Римският град се превръща във важен кръстопът, като силен разцвет преживява през II–III в., когато е изградена централната градска част. Развива се монументална гражданска и религиозна архитектура.

Улпия Ескус е строен по типичния за римските градове начин с правоъгълна форма, а улиците са взаимно перпендикулярни в посока изток-запад и север-юг. Улиците са покрити с каменни плочи, под които е положен водопровод и канали за отпадните води. Цялата площ на града е 28 ха.

В централната част е разположен Форумният комплекс (97x200 м), който е изграден от варовикови камъни в „коринтски стил“. В неговата югоизточна част е храмът на Фортуна, построен ок. 190 г. При северната страна на Форума през 125 г. е издигнат храмът на Капитолийската троица, главните римски божества – Юпитер Оптимус Максимус, на Юнона и Минерва. В близост се намира и величествената сграда на Гражданската базилика (97x24 м), построена през 135 г. В нея се извършва съдопроизводството, управлението и търговията в колонията.

Градът е в разцвета си и през IV в., при управлението на император Константин Велики (306–337 г.). На брега на р. Дунав е изграден голям каменно - дървен мост между Улпия Ескус при с. Гиген и Римската крепост Сучидава (Корабиа). През раннохристиянската епоха Ескус е епископски център.

Периодът на Великото преселение на народите (IV-VI в.) изправя Римската империя пред заплахата от варварски нашествия от север. Техните набези не подминават и Ескус, който е превзет от хуните на Атила през 447 г. и окончателно е разрушен и опожарен от аварите през 586 г.

Животът в Ескус продължава чак до турските нашествия през XIV в., като върху останките от античния град е съществувало средновековно селище.

Улпия Ескус е археологически резерват. Днес могат да се видят останки от улици, храмове, голяма гражданска базилика. Открити са още Форумен комплекс, храмове на Капитолийската троица (Юпитер, Юнона, Минерва), голяма Гражданска базилика, обществени сгради, бани и др.

ПЪТНА СТАНЦИЯ И АНТИЧЕН КАСТЕЛ „ДИМУМ“, ГР. БЕЛЕНЕ

Кастелът Димум датира от I в. и от неукрепено селище постепенно прераства в укрепен граничен лагер. В близост до него се откриват следи от обитаване на тракийски племена.

Димум е много важен пункт, който още със създаването на провинция Мизия в началото на I в. се превръща в митническа станция. Оттук са внасяни стоки за военния лагер Нове, луксозни изделия от далечните римски територии, а житото от плодородната Дунавска равнина се отправя към останалия свят. През II–III в. в кастела е стациониран конен отряд за охрана (cuneus equitum Solensium). След преместването на границата на Римската империя по десния бряг на Дунав през 275 г., важната роля на Димум се увеличава, като са построени още четири по-малки укрепления, дали името на целия фортификационен комплекс – Квинтодимум.

През ранновизантийската епоха Димум е един от големите градски крайдунавски центрове и той е най-северната митническа станция на империята.

В града се откриват следи от преселването на славяни, авари, готи, от живота по време на първата и втората българска държава и османския период.

Запазени и експонирани са части от западната стена, западна кула и охраняваща порта и част от южната стена, южна кула и монументална сграда. Западната кула е правоъгълна, с вътрешни размери 9.8 на 11.7 м. Стените й са с дебелина 2.7 м, облицовани с грубо одялани каменни блокове.

Димум е обявен за паметник с национално значение през 1968 г.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ПЛЕВЕН

В Регионалния исторически музей – Плевен се съхранява една от най-богатите експозиции в България. В зала „Античност“ са експонирани паметници, разкрити в римския град Улпия Ескус (с. Гиген), в късноримската и ранновизантийска крепост Сторгозия край Плевен: архитектурни детайли, многоцветни подови мозайки, скулптура и бронзови пластики на божества от гръко-римския пантеон, предмети на бита, златни украшения. В лапидариума на музея са изложени находки и каменни паметници, открити при разкопките на античния град Улпия Ескус и крепостта Сторгозия.

АНТИЧНА КРЕПОСТ „СТОРГОЗИЯ“, ГР. ПЛЕВЕН

Античното селище Сторгозия води началото си от крайпътна станция, разположена на един от главните пътища в Римската империя „Виа Траяна“, свързващ Ескус и Филипополис. Вероятно наследява името на тракийско селище, съществувало на това място.

В Сторгозия е настанен гарнизон от поделение на I-ви Италийски легион, разквартируван в Нове. По-добрите условия за стопанска дейност привличат заселници от околните малки селища към станцията. Зачестилите набези на готските племена принуждават населението на пътната станция да се придвижи на юг, към природно укрепения терен на пролома на река Тученица, част от който е днешния парк „Кайлъка“.

В началото на IV в. 31 дка са обградени с мощна крепостна стена, широка 2.20 м, изградена с ломен камък и спойка от бял хоросан, две порти и три различни по форма кули.

Археологическите находки от Сторгозия и некрополът ѝ свидетелстват, че античният град е просъществувал до края на VI в., когато е унищожен от славяни и авари.

Днес във вътрешността на крепостта са разкрити и реставрирани две монументални обществени сгради – старохристиянска базилика (дълга 45.20 м и широка 22.20 м) и склад за зърнени храни. Запазена е и фортификационната система.

АНТИЧЕН ГРАД „НОВЕ“, ГР. СВИЩОВ

„Нове“ е най-добре проученият и запазен римски легионен лагер в североизточните провинции на империята. Той възниква като седалище на VIII Августов легион около 45 г. сл. Хр. След IV в. в лагера е настанен I Италийски легион. Елитната войскова част била съставена от новобранци, всеки от които бил „висок по 6 римски стъпки (1 р. стъпка=29.6 см)“.

Първоначално укреплението е с площ от около 17.7 ха, а по-късно е разширено на изток с още 10 ха. Лагерът е с правоъгълна форма с размери 485 м на 365 м и е издигнат непосредствено до високия бряг на р. Дунав. На всяка от стените има порта, като северната води към пристанище. Зад крепостните стени се намират щабът на легиона, военна болница, офицерски жилища, легионната баня, войнишки казарми, жилището на командира на легиона и бараки на помощните войски. Цивилното селище е разположено извън крепостните стени.

„Нове“ е важен център в римската отбранителна система. Лагерът е посещаван и от римските императори Траян (98-117 г.), Адриан (117-138 г.) и Каракала (211-217 г.).

По времето на Константин Велики (306-337 г.) се извършват градоустройствено-архитектурни промени. Градският облик се формира от нови сгради, църкви, работилници на занаятчии. През V-VI в. Нове е седалище на епископ. За последен път градът се споменава в началото на VII в.

Една от най-впечатляващите сгради, открити в лагера, е Принципията (Щабът на легиона), построена през I в. Тя е модерно експонирана, като частично възстановените сгради представляват естествен декор на сцена за реенактмънт събития.

Валетудинариумът (военната болница) се намира в лявата предна част на лагера и граничи на север с вътрешната улица (Via Sagularis), която обикаля целия лагер. Болницата се състои от верижни помещения (болнични стаи, санитарно помещение и др.), отделени с широк коридор. В средата има двор, ограден с колонада, в който е открито светилище, посветено на боговете на здравето Асклепий и Хигия. Изграждането и функционирането на болницата е от I в. до средата на II в.

Пасажът от жилищата на висшите офицери на легиона е проучен в западната предна част на лагера. Открита е голяма каменна сграда тип „градска вила“ от началото на II в. с площ около 1600 кв.м. В нея са намерени едни от най-ранните находки в Нове - монети, вносни стъклени и керамични съдове, бронзови предмети.

Легионната баня (Thermae legionis) заема почти цял квартал. Има западно изложение, съобразно римския обичай, ходенето на баня да става следобед. В различни части са открити пещи, където в медни казани е затопляна водата и е подаван горещ въздух за подовото и стенното отопление.

ФЕСТИВАЛ НА АНТИЧНОТО НАСЛЕДСТВО „ОРЕЛ НА ДУНАВА“

Фестивалът пресъздава античната история на българските земи край р. Дунав – бит, култура и военни сблъсъци между имперски Рим и племената и народите, населяващи обширни територии (траки, даки, готи).

Във фестивала участват реенактори от България, Румъния, Италия, Германия, Полша и др. държави. В програмата се включват научни конференции, конкурси.

Фестивалът е организиран за първи път през 2008 г., по инициатива на групите за исторически възстановки „Първи Италийски легион“ и „I Cohors Thrachum CR“ към Съвет по туризъм-Свищов.

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - СВИЩОВ

Археологическата експозиция е посветена само на римския военен лагер и ранновизантийски град Нове. Изградена на тематичен и хронологичен принцип, тя дава представа както за обхвата на римската експанзия, така и за уеднаквяването на бита и културата в различните провинции на империята.
В една от залите е отделено специално внимание на богатите колекции на музея от игли за коса и шев, костни и бронзови украшения, дребна бронзова пластика и монети.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО

В археологическия музей са представени големите градски, военно-административни и икономически центрове, съществували през античната епоха. Експозицията илюстрира тяхната история и мястото им в културно-историческото ни наследство. Чрез оригинален веществен материал и фотоси са представени различни аспекти на материалната култура на римския град Никополис ад Иструм, римския военен лагер Нове, центровете за производство на художествена, битова и строителна керамика при Павликени, Бутово, Хотница, Бяла черква, тържищата Перитензиум и Дискодуратере, ранновизантийският град разположен на хълмовете Царевец и Момина крепост.
Най-впечатляващи сред експонираните паметници са: колекцията от керамични съдове и калъпи от II-IV в.; оброчни плочки с изображения на древногръцки, тракийски и римски божества; бронзова пластика; геми и камеи изработени от скъпоценни и полускъпоценни камъни; накити и др.

РИМСКИ ГРАД „НИКОПОЛИС АД ИСТРУМ“, С. НИКЮП, ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Градът на победата към Дунав (Никополис ад Иструм) е основан от император Марк Улпий Траян в чест на края на войната с даките (101–106 г.). Селището е застроено върху невисокото плато на левия бряг на река Росица. Основаването на Никополис ад Иструм е изсечено върху Траяновата колона, намираща се на площад „Сан Марко“ в Рим. Никополис ад Иструм е градът, през който минават най-много пътни артерии в античността. Във външната му периферия се пресичат два от важните пътища на империята – от Одесос (Варна) до западните римски провинции и от Нове (Свищов) до Византион (Истанбул).

Градът е построен по т.н. „ортогонална система“, при която главните улици са с посока север-юг и запад-изток, а всички останали са успоредни на тях и се пресичат под прав ъгъл. Всички те са павирани с големи плочи от доломитизиран варовик и ограничени с бордюри. Под настилката е изградена канализация, която събира и отвежда отпадните води чрез главен канал.

Около централния площад (агората), изпълнен по малоазийски образец, са намерени останките на канонада, малък театър, обществени сгради и магазини. Има обществена баня, открити са останки от подово отопление в някои сгради.

Градът първоначално няма крепостни стени, но те са издигнати в края на II в. с височина до 8 м, след опустошително варварско нападение. Сравнително добре запазени са северната и южната порти, изградени от добре обработени квадри и рамкирани с изградени фланкиращи кули, високи до 12 м. Главната порта, наричана „Порта Романа“, е разположена на запад – към столицата на империята Рим.

Градът е снабдяван с вода посредством водопроводи (акведукти), най-дългият от които е 27 км.

Никополис ад Иструм е икономически силен град с богат културен живот. Доказателство за оживена търговска дейност са откривани монети, сечени в градската монетарница, която пуска в обръщение над 1100 различни типа. Развити са каменоделството, тепавичарството, ветеринарството, грънчарството и др. Някои жители се занимават професионално с хорово пеене.

Поради разнородния етнически произход на жителите, са изповядвани множество култове. Некрополът на града е разположен от двете страни на пътя към Нове и в западна посока. От него са запазени 121 могили.

Предполага се, че древният град е унищожен в началото на VII в. при нападение на аварите.

Добра представа как е изглеждал един римски град ни дават развалините при Никополис ад Иструм.

МЕЖДУНАРОДЕН АНТИЧЕН РИМСКИ ФЕСТИВАЛ „НИКЕ – ИГРАТА И ПОБЕДАТА“

За първи път фестивалът се организира през 2016 г. В програмата са включени възстановки на римски ритуали, антична мода, пазар на роби, гладиаторски игри, демонстрации на римско и варварско въоръжение и битки от периода на римо-дакийските и римо-готските войни. Традиционният занаятчийски пазар включва: римска кухня, демонстрация на накити и украшения, монетосечене и грънчарство. Участват състави от Румъния, Унгария, България, реенактори и занаятчии от цяла България, зрители.

АНТИЧНО И СРЕДНОВЕКОВНО СЕЛИЩЕ „ЯТРУС“, С. КРИВИНА, ОБЩИНА ЦЕНОВО

Римският и ранновизантийски кастел Ятрус е разположен при устието на р. Янтра в близост до днешното село Кривина.

Това е най-добре проученият късноримски военен лагер в днешна България. През 270-275 г. под натиска на настъпващите от север и североизток варварски племена, римляните са принудени да напуснат провинция Дакия, разположена северно от р. Дунав. Така долното течение на реката се превръща отново в имперска граница. За ефективната охрана е организирано мащабно строителство на крепости. По това време на десния бряг на р. Янтра, при нейното устие, е изграден военен лагер – кастел, именуван с античното име на реката – Ятрус.

Ятрус заема площ около 3 ха. Мястото е естествено защитено със стръмни склонове от север и североизток. Крепостта следва очертанията на хълма, което определя и неправилната форма. Широчината на крепостната стена в отделните сектори е 3-3.50 м, а предполагаемата височина е 10 м.

От външната страна на стената са разположени 10 силно издадени, масивни U-образни кули. Две от тях отбраняват единствената порта на кастела.

Селището функционира заедно с пътната станция през II-III в. Ятрус просъществува до VII в., заличен от прииждащите от север славяни, авари и прабългари. Върху развалините му през VIII - XIII в. съществува старобългарско селище.

АНТИЧНА КРЕПОСТ „СЕКСАГИНТА ПРИСТА“, ГР. РУСЕ

Сексагинта Приста се намира в съвременната северозападна част на град Русе, на възвишение до брега на р. Дунав. Първият римски военен лагер (от края на I до края на III в.) вероятно е разположен при устието на р. Русенски Лом. Крепостта Сексагинта Приста заема терен от 4-5 ха. Останките на хълма (II-III в.) са от цивилни постройки, вероятно крайлагерно селище, обособено и като култов център.

Една от тях е храм на Аполон, който е изграден през последната четвърт на II в. (при управлението на Комод или по-вероятно в началото на династията на Северите).

Интересен е планът на откритият храм. Той е ориентиран на североизток – югозапад и наподобява християнски храм. В него са открити депонирани четири цели и фрагменти от оброчни плочки на Тракийския конник и Аполон, керамика, монети, жертвеник на Аполон с надпис и други находки.

Сградата преустановява функциите си в края на III в. и върху нея през IV в., по време на император Константин Велики, е изградена една от най-важните сгради в римския военен лагер – Принципията (щабът на военната част в Сексагинта Приста). Сградата е с правоъгълна форма и е ориентирана с дългите си страни в посока северозапад – североизток. Тя е изградена от необработени камъни на спойка с хоросан и е с размери 28.50x16.50 м. Престава да функционира като Принципия при безредиците, предизвикани от готите в края на IV в. След това, както и територията на военния лагер, е обитавана през късната античност (V-VI в.) и по време на Първата българска държава (X-XI в.).

Крепостта Сексагинта Приста е оформена като музей на открито, в който са консервирани и експонирани около 50 м от северозападната крепостна стена и кула, шест сгради, храмът на Аполон и Принципията. В експозиционната част е включен и германски бункер от Втората световна война, в който посредством оброчни материали се представя религиозният живот в провинция Долна Мизия през I-III в. Музеят разполага с изложбена зала, в която понастоящем са изложени мащабирани хартиени 3D модели на археологически обекти по Дунавския римски лимес и реплики на най-представителните находки, откривани в тях.

АНТИЧЕН ФЕСТИВАЛ - РИМСКИ ПАЗАР

За първи път фестивалът се организира през 2012 г. В програмата са включени възстановки на римски ритуали, антична мода, пазар на роби, гладиаторски игри, демонстрации на римско и варварско въоръжение и битки от периода на римо-дакийските и римо-готските войни.

Традиционният занаятчийски пазар включва: римска кухня, демонстрация на накити и украшения, монетосечене и грънчарство. Участват реенактори и занаятчии от цяла България и зрителите са част от спектакъла.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - РУСЕ

В Регионалния исторически музей – Русе е съхранено богато антично наследство. Постоянната археологическа експозиция е разгърната в пет зали. Римският период е представен чрез образци на малката бронзова и каменна пластика, оброчни плочи, предмети от всекидневния живот на римското и варварското население в провинция Долна/Втора Мизия.

Експонатите разкриват езически култове и живота на ранните християни. Показано е въоръжение, сред което и железен късноримски кавалерийски шлем, единствен у нас, златното съкровище от Малък Преславец, накити и стъклени съдове, откривани в некрополите на крепостите Сексагинта Приста и Тегра (при гр. Мартен), множество редки златни и сребърни монети и др.

КРЕПОСТ „ЧЕРВЕН“, С.ЧЕРВЕН, ОБЩИНА ИВАНОВО

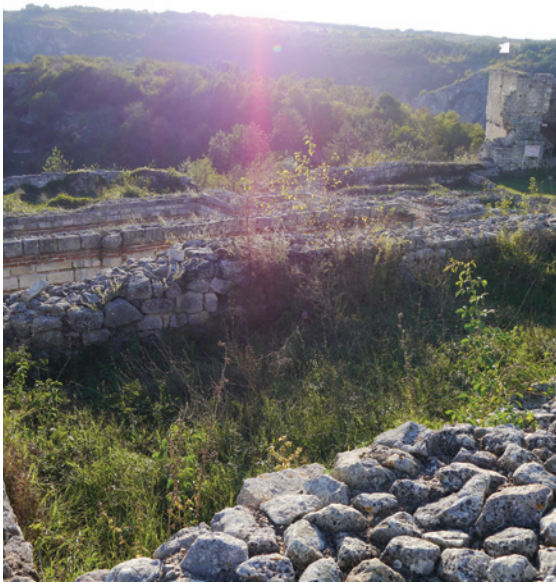

Античният Червен е изграден вероятно през VI в. върху високо скалисто плато, в меандър на р. Черни Лом. Фортификационната система на ранно-византийската крепост е с неправилен план. Площта е около 2.4 ха. Крепостни стени са изградени единствено от изток и запад, а високите до 100 м отвесни скали в северна и южна посока са непреодолимо препятствие.

През XIV в. Червен достига своя разцвет. Средновековната българска цитадела включва вътрешен град, разположен върху високо скално плато и външен град, заемащ неговото подножие. Има сложна, етапно изградена укрепителна система, плътно застрояване и разклонена улична мрежа.

Утвърждава се като стопански център с развити железодобив, строителство и дървообработване, битови и художествени занаяти.

Червен е един от най-значимите военно-административни, църковно-културни и стопански центрове на Второто българско царство (XII-XIV в.).

Значението на града нараства след 1235 г., когато става седалище на средновековната българска Червенска митрополия. Разкрити са: голям феодален замък, крепостни стени, подземни водоснабдителни проходи, обществено-административни сгради, 16 църкви, улична мрежа, жилищни сгради и работилници. Напълно запазена е триетажна крепостна кула.

АНТИЧЕН ГРАД „ТРАНСМАРИСКА“, ГР. ТУТРАКАН

В продължение на шест столетия (I-VI в.) античното селище и крепост Трансмариска, разположена на територията на съвременния град Тутракан, има важна роля в отбраната и функционирането на римския и ранновизантийския лимес.

Трансмариска възниква в края на първата половина на I в. С настаняването на I Тракийска-Сирийска кохорта в началото на II в., Трансмариска се превръща в звено от римската отбрана на Долния Дунав. През II-III в. Трансмариска запазва своя характер - лагер на не много голяма войскова единица и цивилно селище, облагодетелствано от транспортните възможности на реката, античния път покрай лимеса и благоприятните стопански условия на района. Краят на III в. бележи началото на едно ново развитие на укрепителната система и ролята на Трансмариска в отбраната на лимеса. Градът е част от голяма строителна програма за стабилизиране на отбранителната мощ по римската граница.

Император Диоклециан лично посещава Трансмариска през 294 г., за което свидетелства надпис, в който крепостта е наречена „президий“. Кастелът е един от четирите най-големи военни центрове на Долнодунавския лимес. Тук резидира префектът на втората част на XI Клавдиев легион. Под негово командване са 5 кохорти на легиона. С тях той контролира брега на реката от с. Ряхово до с. Долно Ряхово.

По-късно, през V и VI в., Трансмариска е епископски център. Градът непрекъснато е нападан и разрушаван от готи и хуни. Античното селището загива в началото на VII в., в резултат на варварски нашествия.

Римската и византийска крепост, разположена под съвременния град, има площ от 65 дка. От северната част на крепостта са разкрити крепостната стена с две квадратни кули с настилка от каменни плочи на долното ниво и керамика на горното. Стената има порта в средата между кулите и потерна в източната кула. Южната крепостна стена на Трансмариска с две бойни кули – едната подковообразна, а другата ветрилообразна, представлява значим археологически паметник на културата и интересен туристически обект.

Античен кастел „Трансмариска“ е обявен за паметник на културата с национално значение през 1968 г.

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ТУТРАКАН

В археологическата експозиция са изложени находки от V в. пр.н.е., тракийска керамика, експонати от античната крепост Трансмариска. В Лапидариума са експонирани римска надгробна стела от II в. и археологически находки.

ФЕСТИВАЛ „ОГНЕНИЯТ ДУНАВ“

Това е едно от най-големите летни събития в българската част на р. Дунав. „Огненият Дунав“ е кулминацията на ежегодната седмица на реката, по време на която се състоят най-разнообразни културни и спортни събития.
В последния ден се провежда традиционният „Празник на реката“, включващ състезания с рибарски лодки, преплуване на Дунав, детски анимации, надпиване с боза, изложби на открито, кулинарна надпревара за най-вкусната рибена чорба, представления на местните танцови и музикални школи. Организира се каране на скутери, летене с парапланер, туристическо корабче между Тутракан и Олтеница, опера под открито небе.
Вечер кеят се превръща в сцена на рок концерти, а след настъпване на нощта светлинно-огненото шоу „Огненият Дунав“ осветява реката.

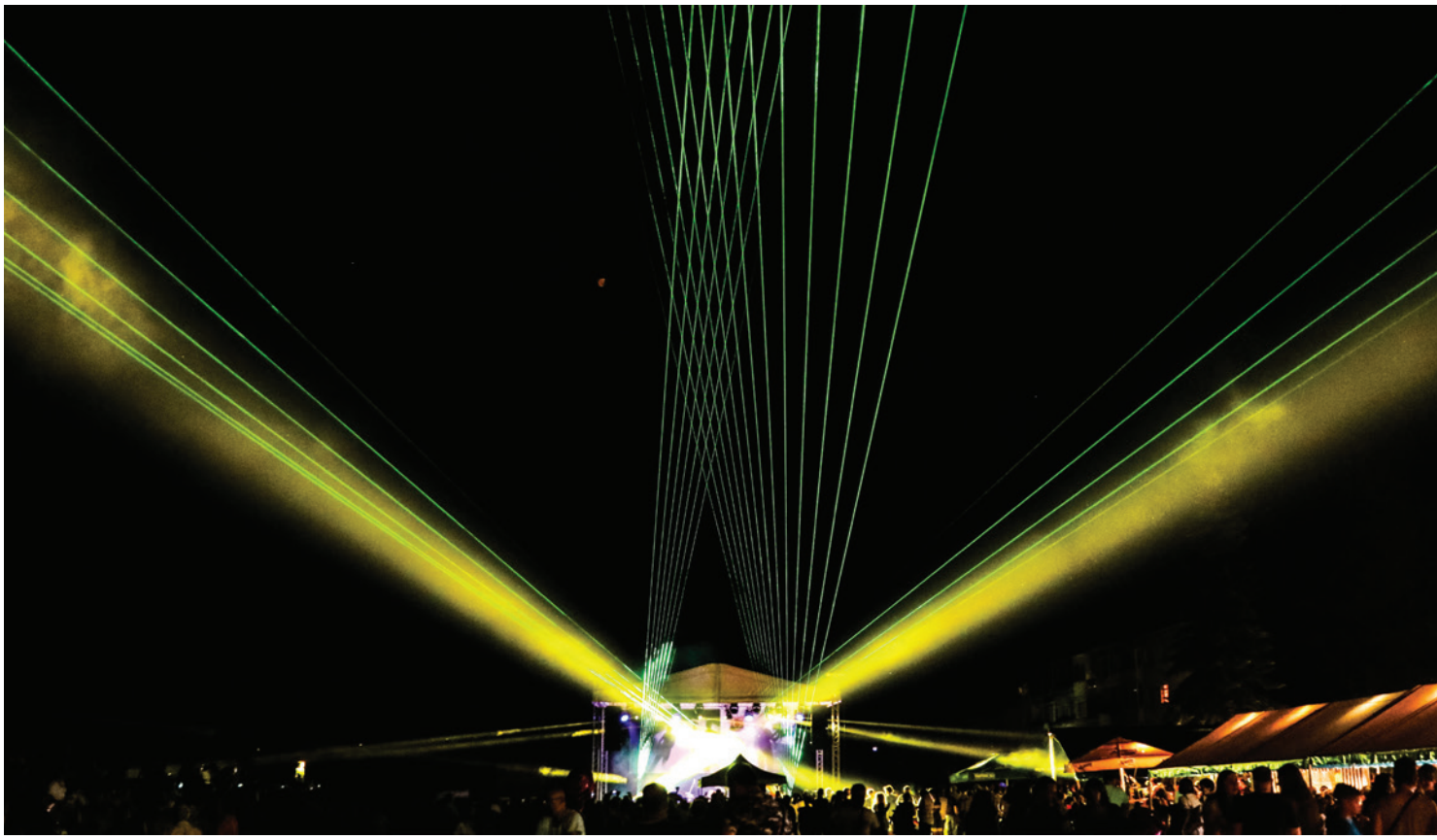

АНТИЧЕН ГРАД „ДУРОСТОРУМ“, ГР. СИЛИСТРА

Първото писмено известие за града е в заповедта на император Траян от 106 г. за преместването на XI Клавдиев легион от Панония в Дуросторум. Това показва, че градът вече е съществувал като здрава крепост. Близо три века този легион е ударна сила срещу идващите от север варварски народи.

Дуросторум става самоуправляващ се град муниципиум през 169 г., при император Марк Аврелий. През II в. градът постига своя разцвет, като административно и стопанско средище, важна митническа станция. Издигнати са големи и хубави обществени здания, храмове, базилики, бани и частни домове в града, мраморни статуи и барелефи по площадите, изградени са водопроводи.

През 238 г. карпите превземат града, ограбват го и отвеждат жителите му в робство. Дуросторум за първи път е разорен.

В края на III в. - началото на IV в. е изграден кастел, който със съществуващия легионен лагер, представлява втори отбранителен пояс.

По всяка вероятност в средата на V в., по време на хунските нашествия, крепостта е разрушена и в началото на VI в. е изградена нова, чиито граници се препокриват със старата. Тя има многоъгълен план.

Около 590 г. се заселват славяните (северите). Те дават и ново име на града - Дръстър. Градът е богат и просперираш. По пътищата от север и от запад пристигат кервани, а по реката - кораби с кожи, мед, восък, сол от Карпатските планини и добитък от Влахия, за да бъдат отпратени към Плиска и Константинопол.

При крепостните стени има разкрити 4 плътни триъгълни и 4 петоъгълни кули, разположени през 12 м. Фундаментите на стената, дълбоки 3 м и широки 3.80 – 3.90 м, са градени от малки и средни полуобработени и ломени камъни, подредени в правилни хоризонтални редове. Свързващият материал е вар, речен едрозърнест пясък и натрошена строителна керамика. Единствено при северната крепостна стена градежът е изцяло от камък и няма кули.

На южната стена е разкрита и ранната порта от VI в., фланкирана с две бадемовидни кули. Градежът е много солиден, благодарение на което кастелът съществува и се използва до началото на XIX в., когато е разрушен по време на руско-турската война.

Градът играе важна роля и през следващите векове. Като старо седалище на епископ, той е признат за пръв между епископските градове на България. През XII в. е митрополитски център.

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - СИЛИСТРА

Археологическият музей в Силистра се помещава в сграда, построена в периода 1923-1924 г., като клон на Румънската национална банка в града. Експозициите заемат площ от 400 кв.м и включват предмети от праисторическата, античната и средновековната епоха.
Сред най-ценните експонати са римски каменен слънчев часовник (най-впечатляващият, откриван досега по българските земи), златен пръстен от III в., колона с името на хан Омуртаг, печати на български и византийски владетели, златни накити от времето на крепостта Дръстър и др.

РИМСКА ГРОБНИЦА, ГР. СИЛИСТРА

Най-известният в страната и в чужбина античен паметник на Дуросторум – Силистра е гробницата със стенописите, открита през 1942 г. Смята се за емблематично творение на късноантичната цивилизация от средата на IV в. Гробницата е с правоъгълна гробна камера и полуцилиндрично засводяване. Изградена е от полуобработени камъни, споени с розов хоросан, а сводът е изпълнен с тухли. Ориентирана е изток-запад и има размери 3.30x2.60 м, с височина 2.30 м. Входът е от изток, фланкиран с три големи каменни плочи, а подът е постлан с тухли. Стените са измазани с варов разтвор, премесен с гипс, върху който, преди да е засъхнал, са положени цветовете на стенописите в техника fresco al seco. Богатата стенописна украса (геометрични, животински и човешки фигури, ловни сцени, семейна двойка и техните прислужници) носи характерните белези на Константиновата епоха и се долавя стилът на надарен художник, дошъл от източните провинции на Империята (вероятно Египет или Сирия).
Вероятно собственикът напуска града при готското нашествие в края на IV в., поради което гробницата не е използвана по предназначение.

РИМСКА ВИЛА, ГР. СИЛИСТРА

Недалеч от центъра (форума) на античния Дуросторум, през II в. е построена голяма градска вила (villa urbana), обитавана от заможна римска аристократична фамилия.
През III-IV в. е разширявана и достроявана. При готските нашествия в края на III в. или в средата на IV в. е разрушена и опожарена. С възстановяването на града върху руините й е издигната внушителна масивна обществена сграда (17x20 м) с официална зала, допълнена с абсида и странични помещения. Планът на тази обществена постройка следва архитектурните и строителните принципи на резиденциите на градските управители и епископи от IV-VI в. Предлога се, че тя е част от двореца на доростолските епископи.
Западно от нея е проучена голяма епископска базилика, разкрита е неголяма частна баня.

РЕГИОНАЛЕН МУЗЕЙ „ЖЕЛЕЗНИ ВРАТА“, ГР. ДРОБЕТА-ТУРНУ СЕВЕРИН

Музеят е разположен в непосредствена близост до римските обекти. Създаден през 1912 г., той съдържа внушителна колекция от артефакти, включително лапидариум от римската епоха. Три от деветте зали на отдела за История-Археология са посветени на римската епоха, по-точно на Дако-римските войни, на антични римски паметници и на духовния живот в античното селище Дробета, от II-III век преди Хр.
През 2010 г. в двора на музея са открити руини на римски амфитеатър. Предполага се, според данните в Пътеводителя за Музеи и Колекции в Румъния,че това е една от конструкциите, представени на Траяновата колона, заедно с моста и крепостта. Музеят е част от археологическия парк, към който принадлежат и Траяновият мост, римският лагер Дробета и др. Периодично в музея се провеждат културни и образователни събития като летни школи, етнографски семинари за ученици, реставрационни работилници и др.

РИМСКИ ЛАГЕР „ДРОБЕТА“

Римският лагер и селището от Дробета са основани по времето на император Траян, когато е построен и мостът над Дунав. Действащи са до 602 г., когато аварите разрушават римските селища на север от Дунава.
През 126 г., Император Адриан дава на лагера ранга на муниципиум. Под управлението на Септимус Северус (193-211 г.) придобива ранга на колония, с площ от около 60 ха и население от около 40.000 жители. Нападенията на карпите (245-247 г.) причиняват сериозни щети, които след това са възстановени. От времето на Юстиниан (527-565 г.) датира последното възстановяване на лагера, който от V в., след нападенията на хуните, е наречен Теодора.
Регионалният музей Железни врата има в своята структура отдел за История-Археология, а в две от залите са изложени представителни експонати за римския лимес: зала, посветена на дако-римските войни, зала посветена на древната Дробета, II-III век от н.е.

РУИНИ ОТ ТРАЯНОВИЯ МОСТ

Първият мост над река Дунав е мостът на Траян. Построен е вероятно от Аполодор от Дамаск, между 103-105 г. по заповед на император Траян. Изграден от каменни и дървени греди, целта на моста е да позволи транспортирането на римските войски и доставките, необходими за втората военна кампания за завладяване на Дакия. Мостът е разрушен след почти век и половина по времето на окончателното изтегляне на император Аврелиан от Дакия.
Днес част от една-единствена колона е видима на румънския бряг на Дунав, в близост до римския лагер Дробета. Колоната е неразделна част от археологическия парк на града, управляван от Регионалния Музей „Железни Врата“.

РИМСКИ ЛАГЕР „ХИНОВА“, ГР. ХИНОВА

Римският лагер в Хинова е проучен в резултат на изграждане на хидроенергийната система Железни врата. През 1980 г. тук е открито съкровище с тракийски накити, съдържащо 9.639 златни предмета с тегло от около пет килограма. Лагерът е построен в края на III в. пр. Хр., по Дунавския лимес, с 4 ъглови кули и врата за достъп до южната страна, фланкиран от две правоъгълни кули. Укреплението е унищожено през 378-379 г., след това е изградено отново и е съществувало до началото на V в.

В Хинова се вижда и част от Бразда луи Новак или т.нар. „Стената на Константин“, укрепление от типа „vallum” (защитно земно възвишение), с дължина от около 700 км. Тази защитна линия прекосява територията на юг от Меридионалните Карпати, от Дробета до укрепения лагер в Пиетроаселе. Височината ѝ е била около 3 м, с ров с дълбочина около 3 м от северната страна. Защитното възвишение е отбранявало територията на юг от него и вероятно е било изградено по времето на Константин Велики, през IV в. н. е.

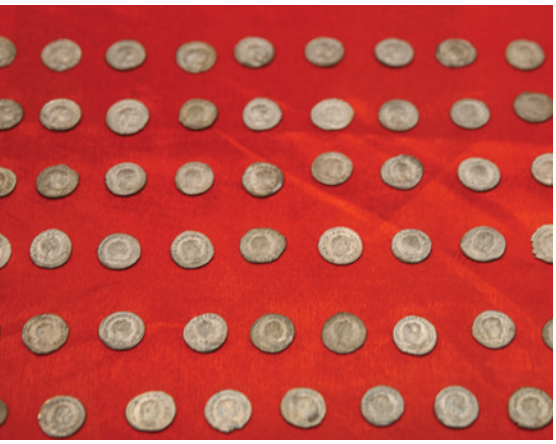

МУЗЕЙ ОЛТЕНИЯ, СЕКЦИЯ „АРХЕОЛОГИЯ“, ГР. КРАЙОВА

Музеят на Олтения е основан през 1915 г. като музей по етнография и античност на Олтения, в сграда, построена през 1905 г.

През 1926 г. е учреден раздел по археология. Понастоящем, музеят разполага с 20 колекции, съдържащи общо около 170 000 предмета, включващи нумизматика, медали, мемориални предмети и др. Колекциите съдържат предмети от неолитната епоха, от епохата на металите, на дакската цивилизация с гръцко-римско влияние, предмети на румънското провинциално изкуство.

Нумизматичната колекция включва римските републикански съкровища от Циклени (Горж), Фъркашеле (Олт), Ишалница и Кърна (Долж), римските имперски съкровища от Бърка, Галичя Маре, Тунари Векі, Слъвени, Добридор, Леурда (Горж), Бутойещи (Мехединци). В категорията на съкровищата влизат и римските накити.

РИМСКИ КАМЕНЕН ЛАГЕР „РЪКАРИ ДЕ ЖОС“, ГР. РЪКАРИ ДЕ ЖОС

Римският лагер датира от II-III в. след Христа. Той имал ролята да доминира от военна гледна точка зоната на Долен Жиу. Укреплението е с размери 170x145 м. Около него, през посочения времеви интервал, се развива гражданско селище, чиято площ се оценява приблизително на около 40 ха.

Тук е била стационирана военна единица с конници, Нумерос Маурорум (около 500 човека, от Северна Африка). При разкопките е открито съкровище от златни монети, от времето на император Веспасиан, както и многобройни луксозни керамични предмети, надписи и статуи.

РИМСКИ КАМЕНЕН ЛАГЕР „ЧЬОРОЮ НОУ“, С. ЧЬОРОЮ НОУ

Доказателство за римското владичество, укрепеният лагер датира от II в. н.е. В близост до него е открита „villa rustica“. Населеното място се намира на 20 км на север от Дунав. Укреплението е разположено на югоизток от днешното село Чьорою Ноу, до гробището, като размерите му са определени на 235x130 м.

Един отряд от Клавдиевия легион бил разпределен в този лагер.

Тук са проучени няколко паметника – храм, терми, сграда с хипокауст, датиращи от III в. н.е. От текста на един от надписите става ясно, през III в. тук е действал военен пункт за охрана и наблюдение. Частично разрушено от карпите през 245 г., укреплението е построено отново със защитен ров и възвишение.

РИМСКА КРЕПОСТ „СУЧИДАВА“, ГР. КОРАБИЯ

Едно от най-големите римско-византийски укрепления, крепостта „Сучидава“ датира от III-VI в сл. Хр. Преди това тук е бил разположен стар военен и икономически център на племето суки. По времето на император Константин Велики е построен мост над Дунав, чиито следи могат да се видят и днес. След разрухата, причинена от инвазиите на хуните, крепостта е възстановена по времето на Юстиниан, между 527-535 г. От ранния християнски период датира една базилика, в която са открити и няколко гроба. Изключително съоръжение е кладенец с дълбочина 18 м.

Останки, включени в схемата за посещение на крепостта: селище под формата на малък хълм, с 11 етапа на обитаване; останки от гето-дакски жилища; римски кладенец от II-ри в. сл. Хр.; римско-византийско укрепление; портал на моста на Константин Велики над Дунав; западната порта; сграда от IV-V в. ; сграда с хипокауст; тайният фонтан (VI в.); палеовизантийска базилика; стълб – кула на Константиновия мост.

РИМСКИ МОСТ ПРИ КОРАБИЯ

Мостът, построен по време на първия християнски император Константин Велики, открит през лятото на 328 г., се простира на дължина от 2437.5 м. Считан е за един от най-дългите мостове в древността. Животът му е кратък, до края на IV в., но има ролята да обединява римските територии от северната и южната част на р. Дунав. Руините на Римския мост са на около 40 м северно от брега на р. Дунав.

Най-добре е запазен северният портал, построен върху платформа, изработена от неравномерно издялан камък, свързан с хоросан.

АНТИЧЕН ГРАД РОМУЛА, С. РЕШКА, ОБЩИНА ДОБРОСЛОВЕНИ

Археологическият обект Ромула-Малва се намира на територията на община Добрословени, окръг Олт, близо до Каракал, на десния бряг на Олт. Обектът представя останките от римското укрепление (Romula), построено през II-III в. Сл. Хр. на мястото на крепостта на даките Малва.
По-късно край нея се е образувало градско селище. По време на царуването на император Адриан, Ромула е обявен за „град“. Днес археологическият обект включва сгради в различни консервационни етапи: каменни и тухлени стени, римски канал с мост, порти на града, римски бани, куриа. Много от открити артефакти са експонирани в музея Романаци в Каракал.

МУЗЕЙ „РОМАНАЦИ“, ГР. КАРАКАЛ

В общинския музей с археологически профил се намират колекции от керамика, скъпоценни камъни, фибула, надписи, статуи и монети от римската епоха, произхождащи от обектите при Добрословени /Ромула/ и Хотърани. При входа на музея е разположен Лапидариумът, ценен сектор, в който са изложени над 20 броя експонати: саркофази, прагове на порти, погребални камъни, съдове за съхранение.
На времето е устоял саркофагът на Елиус Юлий Юлиян (III в.н.е.), с размери 2.30 x 1.08 x 1.54 м, изработен от варовик от Враца, с красиви скулптурни орнаменти. Според надписа, саркофагът е бил издигнат от съпругата на починалия, Валерия Гамелина, заедно с децата. Саркофагът е открит близо до Ромула в некропола Хотърани през 1952 г.

ОКРЪЖЕН МУЗЕЙ ТЕЛЕОРМАН, ГР. АЛЕКСАНДРИЯ

Окръжният музей в Телеорман е основан по повод стогодишнината на града, през 1934 г. В началото се е помещавал в кметството, след това в Двореца на Културата.
През 1952 г. става Музей на историята, а от 1974 г. – окръжен музей. Археологическите колекции включват материали от археологически разкопки, проучвания по повърхността и случайни находки, но и нумизматика. Много премети произхождат от археологически кампании, проведени в Албещи, Дулчанка, Гресиа, Рошиори де Веде.

МУЗЕЙ „ТЕОХАРИ АНТОНЕСКУ“, ГР. ГЮРГЕВО

Музеят „Теохари Антонеску“ – Гюргево е основан през 1934 г. Носи името на първия професор по археология от Яш, Теохари Антонеску, родом от Гюргево. От 1981 г. е окръжен музей.
Съхранява колекции от археологически предмети – керамика и неолитни идоли от бронзовата и желязната епоха, дако-римски артефакти от III-IV в. сл. Хр., както и предмети от културата Дриду; 13 монетни съкровища - 2 500 златни, сребърни и железни монети, някои от римската епоха, открити в Ойнаку и Извору, също са част от наследството на музея. Той включва други два раздела, „История на паметниците“ и „Етнография“.

МУЗЕЙ „ДОЛЕН ДУНАВ“, СЕКЦИЯ „СЪКРОВИЩА И АРХЕОЛОГИЯ“, ГР. КЪЛЪРАШ

Музеят „Долен Дунав“ - Кълъраш е учреден през 1950 г. и се помещава в сграда - исторически паметник, изградена през XIX в., намираща се на ул. „Прогресулуй“ №4. Музеят е структуриран в два раздела – археология, изкуство и етнография. Археологическата колекция е съставена от праисторически материали, (нео-енеолит, от Султана – Малул Рошу, Късчиоареле и т.н.) но и от материали от римската епоха – антропоморфна пластика, керамични съдове, кандила, метални предмети, много от тях от византийската крепост „Пъкуюл луи Соаре“, Сучидава – Извоареле.
От юни 2012 г. в сградата на Окръжен съвет - Кълъраш е изложена колекция с изключително ценни предмети – монети, златни и сребърни накити, датиращи от праистория до късната Античност.

НАЦИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ И АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ - КОНСТАНЦА

Музеят представя колекции от праисторията, гръцкото, римското и византийското присъствие и средновековната археология. В две зали на партерния етаж са изложени археологически паметници с изключителна стойност, редки и уникални експонати, представящи бита и културата на Римската империя: колекцията от статуи „тип Танагра“ (от елинистичната и римската епоха), антропоморфните керамични съдове или с дионисиеви изображения; съкровището от томитански скулптури, открито през 1962 г. (бюстът на богинята Изида, едикула с двойно представяне на богинята Немезида, групова статуя Фортуна с Понтос, статуята на змията Гликон и др.; колекцията от императорски портрети (Антониус Пий, Каракала, Гордиан III, Филип Араб, Константин); колекции от златни накити (пръстени, обеци, гривни, висулки, кръстове), скъпоценни камъни и камеи; сребърната съкровищница от вази, открита в Сучидава-Извоареле. Други артефакти от римската епоха включват епиграфски документи, подпечатани тухли, милиарни стълбове, архитектурни елементи, селскостопански инструменти, различни керамични предмети, сред които колекция от инструменти, слънчев циферблат, надгробни паметници, бюстове на Венера, Херкулес, Кибела, Тракийският рицар и др., портрети и погребални звезди.

АНТИЧЕН ГРАД ТОМИС

Мизийската колония Томис е основана като емпорион (търговско средище) през VI в. пр. Хр., на западния бряг на Pontus Euxinus (Черно море). През елинистически период, от IV в. преди Христа, става полис. Градът е член на съюзи (пентаполис и хексаполис), сключени между градовете по брега на Черно море. Латинският поет Публиус Овидиус Назон е заточен тук през 9 г.пр.Хр. от император Август.

По времето на Диоклециан (284-305 г.) Томис става столица на провинция Долна Мизия. До настоящия момент, тук са открити 7 раннохристиянски базилики. Развиват се пристанищните инсталации, разрешава се проблемът с питейната вода, построяват се монументални сгради. Понастоящем са откроени антични паметници като римската сграда с мозайка (агората на крепостта), един античен квартал, терми, римско-византийски зид от IV-VI в. сл. Хр.

РИМСКА СГРАДА С МОЗАЙКА

Римската сграда с мозайка вероятно е построена в края на II в.сл. Хр., а по-късно постепенно е разширена и подсилена. Мозаечната настилка е направена през IV в., а ансамбълът функционира дълго след изтеглянето на Аурелиан до началото на VII в. От първоначалната настилка е запазена само част от около 850 кв.м.

Ансамбълът включва стаи, които са служили като складове или работилници в античността. През римската епоха сградата се е намирала в непосредствена близост до пристанището. В музея са приютени колекции от стоки, намерени в складовете на сградата: котви, кюлчета, тежести, амфори с боя и смоли, статуетки, колекции от лампи, мраморни плочи за обработка, многоцветна мозайка, глави на стълбове. В бившите складове са изложени епиграфски паметници, намерени в различни центрове в Добруджа.

Мозаечната павирана сграда е разположена на тераса B. Част от площ от 850 кв. м. е запазена от тротоара. Тераса A представлява антично жилище, а на тераса C са оформени складове (11 помещения със сводести тавани). На същото ниво, край сградата, има няколко помещения, които са служели за ателието. Тераса D е нивото на други складове за съхранение на стоки, намиращи се пред кейовете на античното пристанище. Днес те са под морското равнище. Връзката между терасите е ставала чрез стълба с дълги и високи стъпала от варовик.

ФЕСТИВАЛ „ДРЕВНИЯТ ТОМИС“

Фестивалът популяризира древните теми и римското културно-историческо наследство на района и на античния град Томис. Посетителите имат възможност да участват в древни изкуства и занаяти, в керамични работилници, металообработка, антични текстилни изделия и дрехи, гастрономия, военна техника, кожа. Те включват музикални и танцови изпълнения, както и културни екскурзии в историческата част на Констанца.

ТРИУМФАЛЕН ПАМЕТНИК „ТРОПЕУМ ТРАЯНИ“ И АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ „АДАМКЛИСИ“

Музейният комплекс от Адамклиси включва римската крепост, музея и триумфалния монумент. Крепостта е основана след края на войните за завоюване на Дакия от император Траян. Тук се състои една от битките, през 102 г. преди Христа. Тропаеум Траяни става муниципиум през 170 г. След разрушенията, претърпени в резултат на нашествия на мигриращи народи, крепостта е реконструирана от императорите Лиций и Константин, през 321 г. Издигнатият от Траян паметник е реставриран през 1977 г. В близост до монумента е проучена могила и олтар, посветен на римляните, загинали в битката от 102 г. Монументът е оценен от Григоре Точилеску като „сертификат за раждане на румънския народ“.

Проектирана като лапидариум, сградата на музея включва археологични останки, открити в крепостта и около нея. В музея са изложени оригинални предмети от трофея, включително колосалната статуя, надписа и фриза с оръжия. Други експонати включват керамични колекции (включително римски и византийски амфори), кандила, инструменти, накити, фрагменти от акведукти, скулптура, епиграфски документи.

РИМСКА КРЕПОСТ „КАПИДАВА“, С. КАПИДАВА, ОБЩИНА ТОПАЛУ

Крепостта „Капидава“ е разположена на десния бряг на Дунав, на областен път 223, между Топалу и Дунава. До крепостта се стига по пътя от Хършова (Е61) или по пътя от Чернавода (магистрала Фетещи-Чернавода). Крепостта „Капидава“ е част от туристическото трасе на Добруджа, към което се добавят и Хършова и Хистрия.

Проучванията тук започват през третото десетилетие на XX век. Размерите на укреплението са 127x105 м, а доста добре запазените зидове включват 7 кули с различни форми. Основната порта е от югоизточната страна. На югозападната страна е портата, която е свързана с пристанището на крепостта. Тя е построена още по времето на Траян, от части на V Македонски и XI Клавдиев легион, в началото на II в. сл. Хр., като част от Дунавския лимес. Значението на наименованието е: „селище на завоя“ на дакски език.

МУЗЕЙ „КАРСИУМ“, ГР. ХЪРШОВА

Музеят илюстрира, с най-представителните открития от Хършова и околностите, развитието на материалната и духовната цивилизация от дунавското пространство, от Неолита до началото на модерната епоха. Изложени са изключително ценни предмети, някои от които са представени на международни или национални изложения, типични за неолитните култури (Хамангия, Гумелница), култури от металната епоха, римската цивилизация, римско-византийската и средновековната цивилизации.

РИМСКА КРЕПОСТ „КАРСИУМ“

Римската крепост „Карсиум“ е изградена през I в. сл.. Хр. на мястото на селище на гети. В началото на II в. сл. Хр., при император Траян, укреплението е подсилено с каменна защитна линия. Писмените източници споменават Карсиум до VII в. под различни форми: Карсиум, Карсом, Карсо. Освен това, според тях, тук стационират римски военни единици, чиято мисия била да защитават брода за пресичане на Дунав. След VII в. платото подслонява средновековната крепост, изградена отново от византийците през X в., след което и от генуезците. През всички исторически епохи е функционирала пристанищна инсталация. Към Дунав и днес може да се види зид на крепостта, висок около 40 м.

МУЗЕЕН КОМПЛЕКС „ХИСТРИЯ“

Гръцка колония, основана през VII в. пр. Хр. от милетски колонизатори, Хистрия се развива през елинистичния и римския период до VII в. сл. Хр.
Комплексът се състои от музея на крепостта Хистрия и останките от гръцко-римския град. Хистрия е открита от археолога Василе Първан, през 1914 г. и оттогава археологическите проучвания продължават без прекъсване.
В крепостта може да се види вътрешният зид от римско-византийския период, с кули и порти, антични улици и пазари, основи на базилики, къщи и магазини, римски бани, антични храмове.
Основан през 1982 г., към Музея по история и археология - Констанца, в музея са изложени предмети от гръцката, римската и византийската археология, намерени при проучванията на Хистрия и околностите.
Колекцията е съставена от керамични и каменни съдове, предмети за лично и домакинско ползване, скулптури, архитектурни предмети, надписи.

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ „КАЛАТИС“, ГР. МАНГАЛИЯ

Калатис е най-южната гръцка колония на румънския бряг на Черно Море. Основана е от колонизатори от Хераклея Понтика през IV в пр. Хр. Това е единствената дорийска колония със социално-олигархична система. През 262 година преди Христа влиза в конфликт с Томис, който е подпомогнат от византийската флота.
През периода III-VI в. сл. Хр. са изградени обществени сгради, базилики и укрепителни зидове. Нашествията на мигриращите племена, довели до упадъка на града до VII в. В Калатис е открит единственият папирус в страната, изложен понастоящем в музея. Античното пристанище на Калатис, както и част от античния полис в момента са залети от Черно море. Единствено в лобито и сутерена на един хотел в Мангалия могат да се видят останки, които са открити случайно при извършване на ремонтни дейности през 1993 г.
Откритият археологически обект впоследствие е възстановен, подреден за разглеждане на забележителности в лобито на хотела и сутерена на ресторанта. По този начин, останките могат да бъдат посетени в момента, като хотелът се счита за единственият хотел - музей с археологически останки в Румъния.

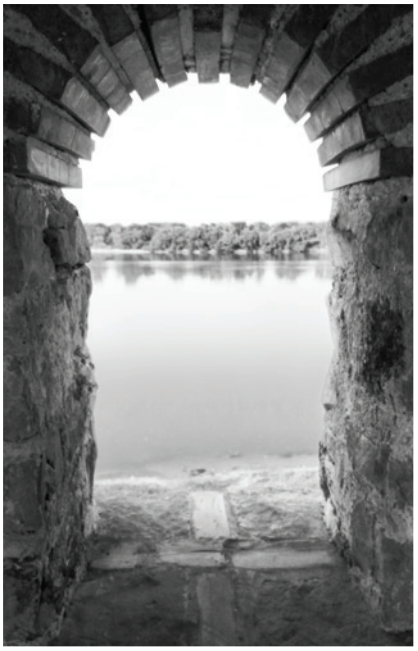

Проект: Разработване и промониране на съвместен културно-исторически туристически продукт: Маршрут „Римска граница на територията на трансграничния регион Румъния-България“, с регистрационен номер 15.2.1.067

Издател: Асоциация на дунавските общини „Дунав“

Дата на публикуване: декември 2017 г.

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.